

Subsidie aan een innovatief bedrijf, voor de verhuizing van een milieubelastend bedrijf, voor stimulering van duurzame energie of voor een noodlijdende voetbalclub: mag dat "van Brussel"? In de Europese Unie gelden strenge regels en procedures voor het geven van staatssteun. Waarom zijn die regels er, waar gelden ze en hoe zijn ze van toepassing op uw werk?

Staatssteun: wat is dat?

De term staatssteun is een verzamelnaam voor een maatregel van de overheid die aan één of meerdere ondernemingen een voordeel geeft. Onder "de overheid" vallen alle bestuursniveaus in het openbaar bestuur (rijk, provincies, gemeenten en waterschappen), maar ook bedrijven die in publiek eigendom zijn. Een "onderneming" is uit staatssteunoptiek eenieder die een economische activiteit verricht. Musea, natuurorganisaties en bijvoorbeeld universiteiten worden dus al snel als ondernemingen beschouwd (kunsthandel, grondverwerving, contractonderzoek, etc.). Staatssteun komt voor via directe subsidies, maar ook via indirecte maatregelen, zoals korting op belastingtarieven, verkoop van grond onder de marktwaarde, bankgaranties etc. Als een overheid zelf een economische activiteit onderneemt (zoals afvalverwerking of onderhoud van groen voor anderen) kan de overheid zelf ook ontvanger zijn van staatssteun.

Staatssteun: de principes

In de Europese Unie geldt een algemeen verbod op staatssteun, gecombineerd met uitzonderingsclausules uit het Europese Verdrag. De Europese Commissie heeft een exclusieve bevoegdheid om steunmaatregelen goed of af te keuren. Dat gaat gepaard met ingewikkelde secundaire wetgeving en uitvoerige jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie. Overheden dienen hun steunmaatregelen vooraf in Brussel aan te melden. Voor sommige steunsoorten zijn er vrijstellingsprocedures voor de aanmelding beschikbaar, maar ook daar gelden regels en procedures.

Staatssteun: de praktijk

In de afgelopen jaren is een bijna ondoorgrondelijk woud van regels en procedures ontstaan. Overheden en bedrijven kunnen hierin gemakkelijk verdwalen. Het levert vaak een hoop werk op om de juiste vorm en procedure te vinden, met langdurige administratieve toestanden tot gevolg. Een mislukte staatssteun procedure kan ook tot vrij nare gevolgen leiden, zoals terugbetaling van oneigenlijk betaalde steun of het niet na kunnen komen van politieke of bestuurlijke toezeggingen.

Welke ondersteuning biedt Lysias?

De Lysias ondersteuning op het gebied van staatssteun is onderverdeeld in drie werkvelden:

1. Training en voorlichting
2. Advies in concrete steunmaatregelen
3. Advies in steunprocedures

Lysias verzorgt voor u een op maat gesneden workshop of leergang over staatssteun. Zowel voor overheden als bedrijven. Lysias helpt u om een steunmaatregel staatssteunproof op te zetten, biedt ondersteuning in de voorbereiding van een melding aan Brussel, het lobbyproces rond de aanmelding zelf en de afhandeling van de melding. Lysias stelt in samenwerking met de opdrachtgever interne procedures vast over het aanmelden en beoordelen van staatssteunmaatregelen.

De EU Staatssteun regels en procedures in het kort

Staatssteun: wat is dat?

Volgens artikel 107 lid 1 van het Verdrag van de Werking van de Europese Unie is er sprake van staatssteun als aan alle vier criteria is voldaan:

- de steun wordt door de overheid verleend of met de **overheidsmiddelen** bekostigd;
- het verschaft een **economisch voordeel** aan betrokken onderneming(en);
- het voordeel is **selectief**, d.w.z. dat het ten goede komt aan bepaalde onderneming(en);
- het voordeel moet een (potentiële) **invloed op de handel** tussen Lid-Staten hebben.

Onder het begrip "door de overheid" vallen alle bestuurslagen van het openbaar bestuur, inclusief waterschappen, zbo's, uitvoeringsorganisaties, etc. Ook bedrijven die (deels) in eigendom van de overheid zijn kunnen onder de noemer "overheid" vallen. Ontvanger van steun is eenieder die een economische activiteit onderneemt. Daaronder kan bijvoorbeeld een korfbalvereniging vallen (horeca), een universiteit (MBA-opleiding) of een beheerder van een bedrijventerrein (vastgoedmanagement).

Zodra een maatregel niet aan één van de hierboven genoemde criteria voldoet (geen staatsmiddel, geen voordeel, een generieke maatregel of geen invloed op de handel tussen EU Lid-Staten) is de maatregel geen steunmaatregel meer volgens het Europees Verdrag. De praktijk leert echter dat veel overheidsmaatregelen al snel aan deze voorwaarden voldoen.

Wat voor een soort maatregelen zijn staatssteun?

Staatssteun gaat niet alleen over het verstrekken van directe overheidssubsidies aan bedrijven. Een steunmaatregel kan ook indirect zijn, zoals verstrekte garanties of middelen tegen niet-marktconforme voorwaarden of verlichting van financiële lasten. Ook kunnen investeringen van overheden in infrastructurele werkzaamheden, waarvan het directe openbare belang discutabel is en die een voordeel opleveren voor bepaalde bedrijven, staatssteun bevatten. Ander voorbeeld: de verkoop van grond of gebouwen onder de marktprijs. De vorm, de reden en het doel van de toegekende steun zijn niet van belang; alleen de uitwerking daarvan op de concurrentie staat voorop. Uitgangspunt is de zogenaamde nulsituatie, oftewel de afwezigheid van steun. Het feit dat de steun een bepaald marktfalen of marktverlies dekt is geen reden om te veronderstellen dat er geen sprake is van een voordeel voor betrokken ondernemingen.

Is staatssteun altijd verboden?

De staatssteun procedure werkt met het "nee, tenzij" principe. Staatssteun is dus verboden, tenzij het Verdrag uitzonderingen toelaat. De uitzonderingen staan in het Verdrag vrij vaag omschreven, maar de Europese Commissie heeft vrij lijvige en complexe hoeveelheid secundaire regelgeving opgesteld waar en wanneer staatssteun toegestaan is. Er is dus een soort onderscheid tussen goede en slechte steun. De Europese Commissie heeft een exclusieve bevoegdheid om te beoordelen of aan de uitzonderingscriteria van het Verdrag is voldaan. Iedere overheidsinstantie dient elk voornemen tot verlening van steun vooraf bij de Commissie aan te melden. Deze meldingsprocedure duurt gemiddeld een half jaar. Voor een beperkt aantal steunsoorten is er een versimpelde procedure, aanmelding mag dan als de steun al uitgedeeld is.

Kijk voor meer informatie op:

Europese Commissie, DG Concurrentie: http://ec.europa.eu/competition/state_aid

Kenniscentrum Europa Decentraal: <http://www.europadecentraal.nl/>

1. Training en voorlichting

Behoefte

De staatssteunregels en -procedures zijn best ingewikkeld. De frequentie van staatssteunzaken voor overheden is meestal laag. Beleidsmatig zijn de staatssteunzaken meestal uiteenlopend, variërend van steun voor werkgelegenheid, het milieu of bijvoorbeeld steun aan startende ondernemingen. Betrokken overheden, zoals ministeries, provincies en gemeenten kunnen hierdoor nauwelijks kennis en ervaring opbouwen. De kennis en ervaring over staatssteun in Nederland is bijzonder versnipperd. Dit geldt voor alle betrokken overheidsniveaus (steungevers) maar ook voor de ontvangers van steun, zoals bedrijven en publieke ondernemingen. Er is een grote behoefte aan algemene uitleg, kennis en vooral praktische voorbeelden.

In de Nederlandse overheid zien we een voortschrijdende trend van internalisering van het Europees recht in het openbaar bestuur. Beleid moet *Europa proof* worden. Daarmee ontstaat een behoefte aan training en voorlichting in het Europese recht. En dat Europese recht is continu in beweging.

De Lysias Leergang Staatssteun

Een aantal keren per jaar organiseert Lysias de basisleergang Staatssteun. Deze leergang van één dag is geschikt voor steungevers (overheden) en steunontvangers (bedrijven). Deze algemene leergang wordt al vier jaar succesvol aangeboden. De doelgroep bestaat uit bestuurders, ondernemers, managers, beleidsmedewerkers en juristen die in hun dagelijks werk met staatssteunregels en -procedures te maken hebben of kunnen krijgen. De deelnemers krijgen praktisch inzicht in de doelstellingen, procedures en praktijk van het staatssteunrecht. Niet alleen uit juridische optiek, maar met een brede blik op de historische en economische achtergrond en de politiek-bestuurlijke arena.

De Leergang Staatssteun geeft deelnemers inzicht in de vraag hoe en wanneer ze met staatssteunregels in aanraking kunnen komen. Deelnemers herkennen staatssteunmaatregelen in hun omgeving en kunnen op hoofdlijnen beoordelen of ze in overeenstemming zijn met de Europese regels. Uiteraard komen ook de procedures aan de orde: aanmelden of niet? Tijdens de cursusdag krijgen de deelnemers ruimte om hun eigen casus in te brengen die ter plekke wordt besproken en getoetst aan de regels. We kijken naar actuele ontwikkelingen, zoals de aangepaste staatssteunregels in verband met de economische recessie. Ook organiseert Lysias expertbijeenkomsten, waar de focus op een bepaald beleidsveld wordt gelegd, zoals innovatie of milieu.

Cursusduur: 1 dag, 09:00 – 17:00, inclusief lunch en consumpties
Locatie: Regardz Eenhoorn, tegenover NS-station Amersfoort
Deelnamekosten 2009: € 595,- p.p., excl. BTW

Uw Eigen training samenstellen

Naast de basisleergang biedt Lysias training en voorlichting in allerlei andere vormen aan, variërend van op maat gesneden incompanytraining of participatie in uw Europa seminar. De Lysias incompanytraining kan een vrij algemeen inleidend karakter hebben of juist heel specifiek gericht zijn op een sector of beleidsveld. Lysias levert een op maat gesneden training, rekeninghoudend met het kennisniveau en de kennisbehoefte van de deelnemers. Uiteraard verzorgen we op maat gesneden cursusmateriaal.

Meer informatie?

De Lysias-cursussen worden in Amersfoort gegeven, centraal in Nederland en op loopafstand van het NS-station. Bel voor meer informatie of aanmelding met Anneke van Egmond van het Lysias secretariaat, 033 464 7010 of neem contact op via info@lysiasgroup.com. Wij sturen u graag een inschrijfformulier toe.

2. Advies in concrete steunmaatregelen

Behoeftte

Het staatssteun recht zit best ingewikkeld in elkaar. Hamvraag is altijd eerst of een maatregel wel staatssteun bevat (volgens de definitie van het EU Verdrag). Maatregelen zijn soms een mix van publieke taken en economische activiteiten, voor verschillende beleidsvelden gelden verschillende regels waar de grens te trekken tussen wel of geen staatssteun. En als er dan sprake is van staatssteun, dan moet deze rechtmatig verstrekt (kunnen) worden. Daarvoor zijn allemaal regels, definities, criteria, beperkingen, jurisprudentie, randvoorwaarden, steunintensiteiten en procedures van toepassing. Dat vergt een hoop deskundigheid en ervaring. In de overheid en met name op decentraal niveau (provincies, gemeenten en bijvoorbeeld ontwikkelingsmaatschappijen) is er niet zo veel ervaring met de staatssteun regels en procedures. Op veel beleidsterreinen, zoals monumentenzorg, plattelandontwikkeling en volkshuisvesting is de ervaring zelfs heel laag. De interne deskundigheid is daardoor vaak beperkt.

Nederland meldt gemiddeld 20 tot 40 staatssteunzaken per jaar aan in Brussel. Soms verzuimen overheden hun maatregelen aan te melden, vooral op decentraal niveau. Het Ministerie van BZK verwacht de komende jaren een veel grotere hoeveelheid notificaties door de sterke toename van kennis over Europa en bewustwording op decentraal niveau. In het geval van een concrete steunmaatregel moeten betrokken overheden vaak fors investeren om een goedkeuring uit Brussel te verkrijgen. Het verkrijgen van goedkeuring uit Brussel wordt in ambtelijk jargon het notificatieproces genoemd. Dit notificatieproces bestaat uit grofweg drie stappen. De steunmaatregel moet voor de aanmelding naar Brussel binnen de mogelijkheden van het steunkader worden gebracht dat van toepassing is. Dat vereist veel interne afstemming. Ook is het verstandig vooroverleg met de Europese Commissie te voeren (het zogenaamd pre-notificatie overleg). Daarbij is het belangrijk met de juiste mensen te spreken. Daarna volgt de formele steunnotificatie zelf, dat is naast het opsturen van de maatregel de beantwoording van een vragenlijst van de Europese Commissie. Stap drie in het notificatieproces zijn vragen van de Commissie, beantwoording, eventuele aanpassing van de maatregel en uiteindelijk de goedkeuring. In elk van de drie bovengenoemde fasen kunnen overheden ondersteuning gebruiken. Voor een succesvolle en efficiënte notificatie zijn twee ingrediënten noodzakelijk: kennis van zaken en een effectieve communicatie (lees: lobby) met Brussel. Zowel de gevers als de ontvangers van steun hebben een sterke behoefte aan een efficiënte en effectieve uitvoering van het notificatieproces. Rechtszekerheid staat voorop voor zowel de gever als de ontvanger van steun.

Wat biedt Lysias aan?

Lysias heeft veel ervaring in het maken van deskundige staatssteunanalyses. We werken altijd oplossingsgericht en leveren maatwerk af. Niet alleen in de steunanalyse op zich (wel of geen staatssteun), maar op welke manier de steun het beste rechtmatig uitgedeeld kan worden en welke procedures gevolgd moeten worden. Daarbij komt vaak een grote mate van creativiteit en kennis van het gehele beleidsveld aan te pas. Meestal passen concrete projectvoorstellen of maatregelen onder bestaande, goedgekeurde, nationale regelingen en is notificatie niet meer nodig. Maar dan moeten nog steeds alle regels en procedures van toepassing goed gevolgd worden.

Per jaar levert Lysias tientallen concrete steunanalyses op, zowel voor steunverleners als voor steunontvangers. Rechtmatigheid is immers niet alleen een verantwoordelijkheid voor de steungever, ook voor de ontvanger is rechtmatigheid van groot belang. Gemiddeld is een staatssteunanalyse binnen 2 weken gereed en kost zo'n analyse twee adviesdagen.

Ondersteuning voor concrete notificaties kan gericht zijn op het voortraject, de aanmelding zelf en/of de afronding van de aanmelding. We kunnen de steungevers ondersteunen (meestal overheden) of de ontvangers (organisaties en bedrijven). In het voortraject kan Lysias vooral de randvoorwaarden scheppen voor een succesvolle notificatie en helpen een goede lobbystrategie op te stellen. Bij wie moet je wanneer en waar gaan praten met welk verhaal? Voor de aanmelding zelf kan Lysias ondersteuning bieden bij het invullen van alle formulieren. Indien nodig verzorgen we de gehele administratieve afhandeling. Ook na de aanmelding, wanneer de Commissie met vragen komt of verzoeken tot aanpassing, kan Lysias een ondersteunende rol vervullen. Juist in deze fase wordt er soms op het scherpst van de snede onderhandeld door betrokken partijen en strategie is dan van essentieel belang.

Wat levert deze ondersteuning concreet op?

Met een goede steunanalyse in het dossier kunnen zowel de steungever als de steunontvanger rechtmatig aan de slag. Dat is fijn voor de direct betrokken partijen en ook goed voor de betrokken bestuurders in hun soms roerige politiek-bestuurlijke arena. Het scheidt ook duidelijkheid voor de concurrenten van betrokken ondernemingen. En bij controles achteraf (daar hebben met name de EU fondsen sterk mee te maken) kan met een gedegen staatssteunanalyse vlot worden aangetoond dat de maatregel staatssteunproof is.

Wat concrete notificaties betreft hebben overheden in Nederland meestal 3 tot 6 maanden nodig om intern de juiste randvoorwaarden van staatssteun te bepalen en te definiëren. Daarna duurt de aanmelding en afhandeling gemiddeld nog eens 6 tot 12 maanden. Veelvuldig zijn er uitlopers naar 24 maanden. Lysias kan dit traject drastisch inkorten. Door praktische ervaring, grondige kennis van de steunregels en -procedures en het internationaal netwerken kan Lysias dezelfde klus in drie maanden klaren. Dat levert dus een forse tijdswinst op!

Meer informatie?

Neem voor meer informatie direct contact op met Melvin Könings van Lysias, 033 464 7070 of 06 4262 7976 of neem contact op via melvinkoenings@lysiasgroup.com. We kunnen vrijblijvend met u in kaart brengen op welke wijze Lysias u kan ondersteunen.

3: Advies in steunprocedures

Behoefte

De staatssteunwereld wordt gedomineerd door zeer uiteenlopende en hoogst ingewikkelde juridische procedures. De Europese procedureverordening is vrij ingewikkeld opgezet en ook binnen de Nederlandse overheid zijn er allerlei procedures afgesproken. De Nederlandse procedures zijn zowel horizontaal (binnen het eigen ministerie of bijvoorbeeld provincie), als verticaal, bijvoorbeeld tussen decentrale overheden, ministeries en de Nederlandse permanente vertegenwoordiging bij de EU in Brussel.

De meeste ministeries hebben intern wel regels afgesproken, maar ze worden niet altijd goed opgevolgd. Op decentraal niveau ontbreken interne procedureregels vaak. Het spreekt voor zich dat notificeren daardoor veel tijd en moeite kost. Het gebrek aan interne procedureafspraken leidt vaak tot onjuiste en onvolledige aanmeldingen.

Nederlandse steunmeldingen gaan in praktijk meestal wat chaotisch. De meeste steunzaken worden ad-hoc behandeld en opgedane kennis wordt nauwelijks gedeeld of bewaard. Door gebrek aan afstemming gaan er zelfs tegengestelde berichten naar de Europese Commissie, terwijl de ambtenaren van de Europese Commissie Nederland maar als één ondeelbare Lid-Staat kunnen en mogen behandelen. Dit heeft een groot effect op de onderhandelingspositie van Nederland. De uiteenlopende visies over de effectiviteit van regionaal economisch beleid leiden bijvoorbeeld te vaak tot een onduidelijke brij van argumenten, waardoor Nederland effectiviteit verliest in het onderhandelen met centralistisch geleide landen zoals Engeland en Frankrijk.

Zo nu en dan neemt een bestuurder het initiatief om zijn/haar overheidsonderdeel (provincie of gemeente, of bijvoorbeeld één DG van een ministerie) *Europa proof* maken. Lysias kan in een dergelijke situatie allereerst training en voorlichting aanbieden (zie werkveld 1). Gedurende het proces van Europese bewustwording (door training en voorlichting wordt men zich ineens bewust van allerlei risico's) kan Lysias ook adviseren over het vaststellen of verbeteren van interne procedures. Lysias heeft een goed zicht op de interne handleidingen die op dit moment in omloop zijn, die behulpzaam kunnen zijn voor het opmaken van een eigen handleiding op maat.

Wat levert deze ondersteuning concreet op?

Lysias heeft al voor verschillende overheden en organisaties checklists opgesteld. In begrijpelijk Nederlands worden de regels beknopt en op maat uitgelegd. We stellen eenvoudige stroomschema's op voor medewerkers en toezichthouders om snel in eigen maatregelen staatssteun te kunnen herkennen en beoordelen.

Meer informatie?

Neem voor meer informatie direct contact op met Melvin Könings van Lysias, 033 464 7070 of 06 4262 7976 of neem contact op via melvinkoenings@lysiasgroup.com. We kunnen vrijblijvend met u in kaart brengen op welke wijze Lysias u kan ondersteunen met uw interne procedures.

Wie zijn onze opdrachtgevers?

Hieronder staat een beknopt overzicht van relaties voor wie Lysias staatsteun training en/of advies heeft verzorgd. Het overzicht is niet uitputtend, maar geeft een beeld van de brede waaier aan opdrachtgevers van de afgelopen 5 jaar:

- Ministeries: BZK, EZ, V&W, VROM en VWS.
- Provincies: Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.
- Samenwerkingsorganisaties: IPO, SNN, Stimulus, Kansen voor West.
- Ontwikkelingsmaatschappijen: BOM, Oost NV, Reede, SRE, NOM, LIOF en Impuls.
- Gemeenten: Almelo, Almere, Amersfoort, Amsterdam, Assen, Den Haag, Emmen, Enschede, Eindhoven, Groningen, Heerlen, Leeuwarden, Lelystad, Roosendaal, Rotterdam, Tilburg, Veghel, Vlaardingen en Zwolle.
- Universiteiten: Groningen, Twente, Maastricht, Tilburg,
- Kennisinstellingen: Wetsus, INCAS3, Stichting STW, Gameship.
- Bedrijven: Stodt, Essent, Nuon, Shell, Eneco, COGEN, Thermphos, RICAS, Griendtsveen, TSSC, Bio-Rights, Danone, Helianthos, Plantion.
- Divers: Productschap Tuinbouw, Syntens, ERAC, SDU, European Institute for Public Administration, Kamer van Koophandel, Fryslân Marketing, Innovam, Aedes, FME, Horeca Nederland, SenterNovem, More Adviseurs, AKD advocaten, Airport Groningen, Elsevier Opleidingen, Food Valley, overheden uit Spanje en Litouwen.

Over Lysias Consulting Group

Lysias Consulting Group is een middelgroot adviesbureau voor de publieke sector. Met hoogwaardig beleidsadvies, organisatieontwikkeling en interim management helpen we publieke organisaties verder. Met passie voor het openbaar bestuur werken we aan relevante en complexe maatschappelijke vraagstukken. We bevorderen verbindingen tussen overheden, maatschappelijke partners en marktpartijen en schakelen tussen beleid, strategie en realisatie. We doen dat als partners van onze opdrachtgevers en zijn pas tevreden als onze klant verder kan met het resultaat. Ministeries, provincies, gemeenten, regio's, maatschappelijke organisaties en private partijen die opereren in het publieke domein zijn onze opdrachtgevers.

'Onszelf overbodig maken', dat is eigenlijk waar we naar streven. Hoe ingewikkeld ook, in onze adviesopdrachten lossen we met de opdrachtgevers een probleem op. We boeken resultaten en bieden handelingsperspectief voor het vervolg. Onze adviseurs onderscheiden zich door hart voor de publieke zaak en kennis van de inhoud en de context. Door de combinatie van kennis van beleid én van organiseren bereiken we meer effect.

Uw staatssteun team

Melvin Könings is sinds 2005 senior adviseur bij Lysias Advies. Hij is bestuurskundige van oorsprong en heeft een ruime nationale en internationale praktijkervaring in de overheid. Voor Lysias richt Melvin zich op vraagstukken rond mobiliteit, ruimte en economie.

Melvin Könings werkte zes jaar als senior beleidsmedewerker bij het Ministerie van Economische Zaken in uiteenlopende beleidsvelden. Aansluitend was hij vier jaar gedetacheerd bij DG Mededinging van de Europese Commissie. Als senior medewerker staatssteunzaken oordeelde hij daar over tientallen uiteenlopende Nederlandse steunmaatregelen met een totale begroting van meer dan € 14 miljard.

Vanaf 2005 werkt Melvin Könings voor Lysias Advies. Als trainer en adviseur heeft Melvin Könings al honderden workshops over staatssteun verzorgd en honderden individuele steunzaken geanalyseerd en begeleid. Hij geeft regelmatig college aan het European Institute for Public Administration (EIPA) in Maastricht. Melvin was in 2008 namens het Interprovinciaal Overleg auteur van de Omnibus Decentraal Regeling, een paraplueregeling voor innovatiemaatregelen met een budget van meer dan € 3,7 miljard.

Vanuit zijn actieve staatssteunpraktijk kent Melvin Könings veel actuele Nederlandse beleidsinstrumenten tot in detail. Niet alleen vanuit juridisch perspectief, maar ook vanuit economisch en politiek-bestuurlijk perspectief. Hij is tot in detail op de hoogte van de ingewikkelde procedures voor de aanmelding en beoordeling van staatssteunmaatregelen. Melvin Könings was van 2006 tot 2009 tevens wethouder in de gemeente Geldermalsen en lid van het Dagelijks Bestuur van Regio Rivierenland. Hij kent het bestuurlijke speelveld dus ook van binnenuit.

Sinds 1 januari 2010 heeft Melvin Könings er een nieuwe en uiterst deskundige collega bij: Ilze Jozepa. Ilze was van 2002 tot eind 2009 adviseur bij Europa Decentraal, het kenniscentrum voor Europees recht en beleid voor decentrale overheden. Ze gaf uiteenlopend advies aan gemeenten, provincies en waterschappen over de Europese regels van staatssteun, aanbesteden en het vrij verkeer. Ze schreef voor de website en de nieuwsbrief en ze stelde diverse publicaties op over de praktische toepassing van de Europese regels op decentraal niveau. Ze heeft een actief netwerk van Europa- en staatssteunspecialisten op decentraal niveau en bij de rijksoverheid en geeft vaak presentaties en workshops in Nederland en in het buitenland.

Het Lysias Staatssteun Training en Advies team is deskundig en ervaren. We kennen de finesses van de ingewikkelde regels en procedures staatssteun. Onze missie luidt:

We verzorgen op maat gesneden training en advies over staatssteunzaken. We vinden samen met onze opdrachtgevers praktische en rechtmatige oplossingen voor ingewikkelde en uitdagende vraagstukken. We bouwen een duurzame relatie met onze klanten op.